

IR-RABA' SENA L-ISTORJA (ĠENERALI) IL-ĦIN: SIEGĦA U NOFS

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

1. Wieġeb billi tagħmel sinjal taħt it-tweġiba t-tajba.

- 1.1 Bejn l-1800 u l-1964 Malta kienet titmexxa mill-
(Kavallieri - Franciżi - Ingliżi - Aragoniżi). (1)
- 1.2 Kolonja tfisser
(art protetta - art maħkuma - art indipendenti - art newtrali). (1)
- 1.3 Ir-raġel uffiċjali mibgħut mill-Ingilterra sabiex imexxi l-Gzejjer Maltin kien jissejjaħ
(Amministratur - Gran Mastru - Prim Ministru - Gvernatur). (1)
- 1.4 Fl-ewwel snin tal-ħakma Ingliża politiċi Maltin kienu jagħmlu talbiet lill-Gvern Ingliż
sabiex jingħataw aktar drittijiet permezz ta'
(dispaċċi - libelli - petizzjonijiet - vetos). (1)
- 1.5 Matul il-ħakma Ingliża Malta kienet tintuża bħala
(ċentru turistiku - ċentru industrijali - fortizza u bażi navali - ċentru storiku). (1)
- 1.6 Ġabra ta' liġijiet li bihom jitmexxa pajjiż tissejjaħ
(kostituzzjoni - amministrazzjoni - petizzjoni - elezzjoni). (1)
- 1.7 Fit-Tieni Gwerra Dinjija Malta kienet tiffirma parti mill-pajjiżi
(tal-Assi - tal-Alleati - tan-NATO - tal-Patt ta' Varsavja). (1)
- 1.8 Peress li l-Gzejjer Maltin jinsabu f'nofs il-Mediterran u kienu jintużaw mill-qawwiet
il-kbar matul is-snin, ngħidu li Malta kienet tinsab f'post
(traġiku - strateġiku - komdu - imwarrab). (1)
- 1.9 Malta ma baqgħetx kolonja Ingliża permezz tal-kostituzzjoni tal-
(1903 - 1921 - 1947 - 1964). (1)
- 1.10 Meta Malta saret Repubblika fl-1974 il-Kap tal-Istat beda jissejjaħ
(Gvernatur - President - Prim Ministru - Re). (1)

(Total: 10 marki)

2. Qabbel dawn il-frażijiet li ġejjin dwar l-edukazzjoni fi żmien l-Ingliżi ewwel waħda hi mogħtija bħala eżempju.

a.	Fil-bidu tas-seklu 19	kienet tfixx li t-tfal tas-sinjuri u tal-fqar bdew jattendu l-iskola u aktar studenti tgħallmu jaqraw u jiktbu.	
b.	Austin u Lewis fl-1836	ftit subien minn familji sinjuri kienu jattendu l-iskola.	a
c.	Ir-Rapport ta' Keenan tal-1878	sabu li ħafna nies ma jafux jaqraw u taw importanza lil-lingwa Taljana.	
d.	Il-Kwistjoni tal-Lingwa 1880-1940	bdew minħabba l-Kwistjoni tal-Lingwa.	
e.	Il-Partiti Poliċi f'Malta	ta importanza lil-lingwa Ingliża.	
f.	Skola Sekondarja għal kulħadd	kienet ġlieda bejn jekk fl-iskejjel tiġix mgħallma l-lingwa Taljana jew dik Ingliża.	

(Total: 1 x 5 = 5 marki)

3. Ikteb jekk dawn is-sitwazzjonijiet humiex KAWŻA jew EFFETTI tas-Sette Giugno 1919.

- 3.1 Il-mewt ta' erbat irġiel Maltin _____
- 3.2 Il-Kostituzzjoni tal-1921 _____
- 3.3 Il-prezz għoli tal-prodotti tal-ikel bħall-ħobż _____
- 3.4 L-influwenza tal-gazzetti _____
- 3.5 Id-differenza bejn il-pagi ta' ħaddiema Maltin u ta' ħaddiema Ingliżi _____
- 3.6 Is-sussidju fuq il-prezz tal-ħobż _____
- 3.7 Il-bidu tal-Partit Laburista _____
- 3.8 Il-Kostituzzjoni tal-1903 _____
- 3.9 Nies bla xogħol wara l-Ewwel Gwerra Dinjija _____
- 3.10 Iż-żieda fit-taxxa _____

(Total: 1 x 10 = 10 marki)

4. **Ħares lejn is-sors imbagħad wieġeb il-mistoqsijiet kollha.**

4.1 Spjega x'qed tara f'sors A.

_____ (1)

4.2 Kif inbidel dan it-tip ta' divertiment fi żmien l-Ingliżi? _____

_____ (2)

4.3 Semmi attività li kienet issir fl-Imnarja fis-Saqqajja jew fil-Buskett fi żmien l-Ingliżi. _____

_____ (1)

4.4 Semmi **żewġ** influwenzi li biddlu l-istil ta' ħajja tal-Maltin minn żmien l-Ingliżi sal-lum.

_____ (2)

Sors A. Mużiċisti Maltin idoqqu ż-żaqqa t-tanbur fit-toroq tal-Belt Valletta.

(Total: 6 marki)

5. **Aqra din is-silta dwar il-ħajja f'Malta u wieġeb il-mistoqsijiet kollha.**

Sors B. "L-ilma għad-djar kien jiġi mill-bir jew mill-ghajn ... Fis-snin erbgħin inbena akwedott ieħor ħalli jgħib l-ilma min-nixxieġha tal-Fawwara lejn l-ibliet tal-Kottonera u bosta rħula oħrajn ... Tnehħi xi lampa taż-żejt tnevmem iżolata ... malli tinzel ix-xemx kien jaqa' dlam ċappa ... f'dak iż-żmien, id-drañaġġ, sikwit jiġri mat-toroq, kien fattur negattiv għall-iġjene u s-saħħa ta' kulhadd ..."

Storja ta' Malta. Żmien l-Ingliżi – Is-seklu dsatax. H. Frendo, 2004, p.64.

5.1 Minn sors B, semmi **żewġ** nuqqasijiet li kellhom il-Maltin fis-seklu 19.

_____ (2)

5.2 Minn sors B, agħti raġuni għala l-Gvern Ingliż bena l-Akwedott tal-Fawwara.

_____ (1)

5.3 Barra l-Akwedott tal-Fawwara, x'għamel il-Gvern Ingliż sabiex jingabar l-ilma tax-xita? _____

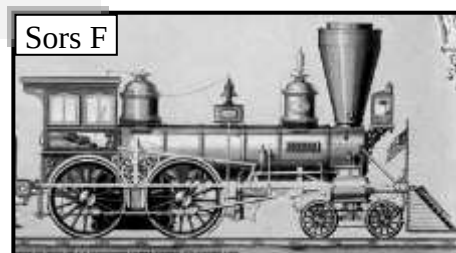
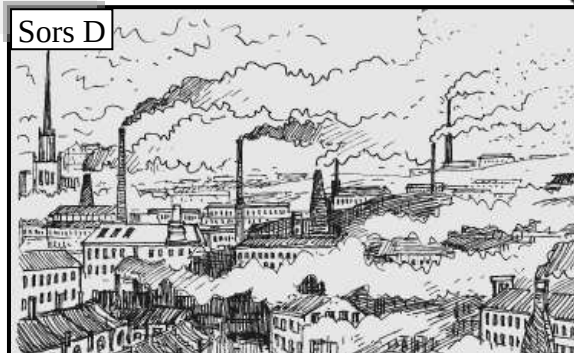
_____ (1)

5.4 Semmi marda li kienet tiġi meta d-drañaġġ kien jithallat mal-ilma tax-xorb.

_____ (1)

(Total: 5 marki)

6. **Ħares lejn is-sorsi u poġġi l-kliem fis-sentenzi.**

fabbriki	sanitarji	twal	d-duĥĥan	l-ħadid	jimirdu	minjiera
vjaġġar	negattivi	djar	l-ferrovija	l-ilma	bid-dranaġġ	ibliet

- 6.1 Fi żmien ir-Rivoluzzjoni Industrijali bdew jinbnew ħafna _____.
- 6.2 Din ir-rivoluzzjoni ġabet magħha effetti tajbin kif ukoll effetti _____.
- 6.3 Sors C juri tifel jaħdem f'_____ minn fejn kien jinqata' u jittella' l-faħam u _____.
- 6.4 Dawn it-tfal kienu spiss jispiċċaw jaħdmu sigħat _____ u minħabba f'hekk ħafna kienu _____ jew imutu ta' età żgħira.
- 6.5 Peress li ħafna nies marru jgħixu fl-_____ biex jaħdmu fil-fabbriki (Sors D) kien hemm bżonn ta' aktar _____ fejn joqogħdu.
- 6.6 Ħafna minn dawn inbnew ta' malajr b'kundizzjonijiet _____ ħżiena.
- 6.7 Bħalma naraw f'sors E, in-nies kienu joqogħdu fil-kju sabiex jieħdu _____ li ġieli kien ikun imniġġes _____.

- 6.8 Fl-Ingilterra kien hemm ukoll il-problema tat-tniġġis tal-arja minħabba _____ li kien joħroġ mill-fabbriki.
- 6.9 Ir-Rivoluzzjoni Industrijali gabet ukoll progress għax żdiedet il-manifattura kif ukoll il-kummerċ u saru invenzjonijiet ġodda bħall-elettriku u _____ kif jidher f'sors F.
- 6.10 L-invenzjoni ta' sors F mhux biss tejbet il-mezz ta' _____ iżda permezz tagħha ħafna nies bdew joqogħdu fi rħula madwar il-bliet u xorta kienu jaslu x-xogħol fil-ħin.

(Total: 1 x 14 = 14-il marka)

7. Aqra dan is-sors imbagħad wieġeb il-mistoqsijiet kollha.

Sors G. "L-iktar pajjiżi li marru jgħixu fihom il-Maltin ... kienu l-Alġerija, it-Tuneżija, l-Eġittu u l-Libja ... Meta kien jinqala' xi għawġ, xi epidemija tal-pesta jew xi rewwixta kontra l-Ewropej jew kontra l-Insara, mijiet minn dawk emigrati f'xi pajjiż fl-Afrika ta' Fuq ... kienu malajr jiġu jigrilura Malta."

Addattata minn *Storja ta' Malta. Żmien l-Ingliżi – Is-seklu dsatax*. H. Frendo, 2004, p.197.

- 7.1 Minn sors G semmi **żewġ** pajjiżi fejn kienu jemigraw il-Maltin. _____ (2)
- 7.2 Agħti raġuni għala taħseb li l-Maltin kienu jippreferu jemigraw f'dawn il-pajjiżi. _____ (1)
- 7.3 F'liema seklu l-Maltin kienu jemigraw fil-postijiet imsemmija f'sors G? _____ (1)
- 7.4 Agħti **żewġ** raġunijiet għala xi Maltin kienu jitolqu minn Malta. _____ (2)
- 7.5 Minn sors G semmi **żewġ** raġunijiet għala xi Maltin kienu jiġu lura Malta. _____ (2)
- 7.6 Agħzel it-tajba billi tagħmel sinjal taħtha.
- 7.6.1 Il-Maltin tas-seklu 19 kienu jemigraw (bil-baħar - bl-ajru - bil-ferrovija). (1)
- 7.6.2 Bosta Maltin tas-seklu 20 emigraw lejn (l-Awstralja - il-Ġappun - il-Brażil). (1)

(Total: 10 marki)

8. Qabbel dawn li ġejjin. L-ewwel waħda hi mogħtija bħala eżempju.

a.	Bejn l-1800 u l-1850	ġab ħafna xogħol għall-bennejja u fil-barrieri.	
b.	Forti Rinella u Forti Cambridge	inbnew ħalli jekk l-għadu jinżel fil-Majjistral ta' Malta ma jattakkax il-portijiet minn fuq l-art.	
c.	Il-bini ta' forti ġodda bejn l-1870 u l-1890	l-Ingliżi rranġaw l-fortifikazzjonijiet li kienu bnew il-Kavallieri.	a
d.	Il-Kanun ta' Mitt Tunnellata	komplew isaħħu l- <i>Victoria Lines</i> .	
e.	Il- <i>Victoria Lines</i>	inbnew biex jiddefendu l-Port il-Kbir u l-Port ta' Marsamxett mill-għadu.	
f.	Forti Madliena, Forti Bingemma u Forti Mosta	sar minħabba li ġew żviluppati kanuni ġodda li jwasslu aktar fit-tul.	

(Total: 1 x 5 = 5 marki)

9. Poġġi dan il-kliem fis-sentenzi li hawn taħt.

l-Istati Uniti	ekonomiku	armi
Gwerra l-Bierda	l-Unjoni Sovjetika	in-Nazzjonijiet Uniti

Meta spiċċat it-Tieni Gwerra Dinjija ħafna pajjiżi kienu jinsabu fi stat _____
 ħażin minħabba l-ħsara li kienet saret waqt il-ġlied. Sabiex tinżamm il-paċi twaqqfet
 _____. Minkejja dan kollu xorta kien hemm tensjoni
 bejn iż-żewġ superpotenzi; _____ u _____.
 Dawn it-tnejn impikaw fuq bosta affarijiet bħal min minnhom kellu l-aqwa _____
 u l-ikbar armata. Din il-pika wasslet għall-bidu tal-_____ li
 ntemmet lejn l-aħħar tas-seklu 20.

(Total: 1 x 6 = 6 marki)

10. Hares lejn is-sors imbagħad wieġeb il-mistoqsijiet.

Sors H. It-tarbija tirrappreżenta lill-Istati Uniti tal-Amerika li dahlet fil-gwerra flimkien mal-pajjiżi msejha Alleati. Il-ġgant jirrappreżenta t-tliet pajjiżi tal-Assi.

10.1 Għal-liema gwerra qed jirreferi sors H?

(L-Ewwel Gwerra Dinjija - It-Tieni Gwerra Dinjija - Il-Gwerra l-Bierda) (1)

10.2.1 Agħzel **tnejn** minn dawn il-mexxejja li huma rrappreżentati mill-ġgant fis-sors.

(Stalin - Mussolini - Hitler - Churchill) (2)

10.2.2 Agħzel **tliet** pajjiżi li kienu jiffurmaw l-Assi.

(Franza – l-Italja – ir-Russja – l-Ingilterra – il-Ġermanja - Spanja – il-Ġappun – iċ-Ċina) (3)

10.3 Semmi **żewġ** tipi ta' teknoloġija avvanzata fl-armi li ntużaw f'din il-gwerra bħalma jidhru fis-sors.

_____ (2)

10.4 Liema grupp ta' pajjiżi msemija fis-sors rebaħ din il-gwerra?

_____ (1)

(Total: 9 marki)

